

Het 12^e SEOB-bulletin gaat in op de voortgang van het IMF-programma en de voornaamste ontwikkelingen die betrekking hebben op dit programma. De SEOB is een onafhankelijke instantie en heeft als hoofddoel het monitoren en adviseren van de regering over het implementeren van het IMF-programma en het economisch herstelplan. Dit wordt gedaan door te kijken naar duidelijke prestatie-indicatoren. Op onze website – www.seob.sr – worden er regelmatig statistieken en maatregelen, die betrekking hebben op het IMF-programma, overzichtelijk gepresenteerd.

BELANGRIJKSTE ONTWIKKELINGEN

- De wisselkoersen voor vreemde valuta bleven in mei 2024 dalen.
- De jaar-op-jaar inflatie (hierna: inflatie) vertoonde in april 2024 een neerwaartse trend en kwam uit op 20,9%. Dit is een daling met 5,9 procentpunt ten opzichte van de maand daarvoor.
- De daling in het inflatiecijfer is toe te schrijven aan de daling in de wisselkoersen.
- De gemiddelde inflatie – prijsstijgingen in de laatste 12 maanden ten opzichte van de 12 maanden daarvoor – vertoonde eveneens een daling en kwam neer op 39,5% in april 2024.
- In maart 2024 werd de doelstelling voor de SRD-basisgeldhoeveelheid (M0) wederom niet behaald, als gevolg van de netto overheidsuitgaven. Dit blijft bijzondere aandacht vanuit de autoriteiten vereisen.
- De spaar- en leenrentes blijven hoog vergeleken met het vorige jaar, maar de daling bleef marginaal in maart 2024. Openmarkt operatie (OMO) rentes daalden in april ten opzichte van maart 2024.
- De bruto internationale reserve (inclusief de reserves van banken) kwamen in maart 2024 uit op USD 1,33 miljard. De importdekking kwam uit op 7,2 maanden.
- De schuldquote, staatsschuld in procenten van het bruto binnenlands product (BBP), daalde in maart 2024 verder naar 132,4%, voornamelijk door de aflossingen van binnenlandse schulden.
- Niet-presenterende leningen (NPLs) en solvabiliteit in de bankensector blijven verder verbeteren.

Tabel 1. Status maatregelen IMF-programma

Beleidsgebied	Afgerond	In uitvoering	Overig
A: Monetair en wisselkoersbeleid	64,3%	33,3%	2,4%
B: Fiscaal beleid	59,1%	12,1%	28,8%
C: Schuld	66,7%	33,3%	0,0%
D: Financiële sector	62,5%	29,2%	8,3%
E: Bestuur	52,9%	35,3%	11,8%
F: Overig	75,0%	25,0%	0,0%
Totaal	60,5%	25,4%	14,1%

Opmerking: "Overig" houdt in dat de maatregel is uitgesteld of nog niet is aangevangen, of dat de status van de maatregel onbekend is. De maatregelen die onmiddellijke aandacht vereisen worden bij elke IMF-review herzien en vormen ook onderdeel van beleidsgebieden A tot en met F. Bron: Calculaties SEOB met data IMF-monitoringsmatrix.

Per eind mei 2024 was volgens onze calculatie 60,5% van de maatregelen binnen het IMF-programma afgerond (Tabel 1). De voortgang bleef ongewijzigd ten opzichte van de maand april. Bij de maatregelen die onmiddellijke aandacht vereisen (zie bulletin 11) legt het IMF vooral de nadruk op anti-corruptie en bestuurlijke maatregelen.

De BTW en het Belastinginstituut

Een van de speerpunten binnen het IMF-programma was de implementatie van de belasting over toegevoegde waarde (BTW). Het effectief innen van deze belastingen is nog steeds een belangrijke pijler binnen het IMF-programma, maar bovenal voor de Surinaamse overheid. Belastingen, zowel directe als indirecte, vormen de grootste inkomstenbron van de overheid. Bij het innen van belastingen vormt de belastingdienst een cruciale rol.

De SEOB is van mening dat de implementatie van de BTW nuttig is gebleken, sinds de implementatie in 2023. De BTW als belasting is een goede methodiek om een evenwichtige belastingspreiding in de formele en informele sector te garanderen. Echter dient de wijze van implementatie, handhaving en inning fors verbeterd te worden. De BTW is niet alleen een nieuwe belastingsoort, maar ook een middel voor herverdeling. De belastingdienst geeft aan dat ze haar target voor btw-registraties nog niet heeft bereikt. Hoewel er in 2023 SRD 4.4 miljard was begroot, viel de realisatie lager uit (ongeveer SRD 4.3 miljard). Om de belastinginning effectiever te kunnen maken, wordt er gewerkt aan de capaciteitsopbouw van de belastingdienst met de technische assistentie, bijvoorbeeld van het regionaal IMF-kantoor (CARTAC).

Dat belastingontduiking nog een heet hangijzer is, komt naar voren uit de resultaten van de voorgaande Nationale Risico Analyse (NRA). De belastingdienst werkt aan tools om belastingontduiking te identificeren. Er wordt ook gekeken naar nieuwe wetsontwerpen die meer bevoegdheden bieden aan het instituut. Verder zijn er ook convenanten gesloten met het Gaming Board en het Openbaar Ministerie.

De Belastingdienst geeft aan continu te werken aan verbeteringen. Hierbij moet gedacht worden aan het implementeren van nieuwe belastingsystemen en modules die het voor ondernemers vergemakkelijken zelf online hun belasting in te dienen. Ook wordt er al gekeken naar online betaalmogelijkheden voor ondernemers.

Een van de aandachtspunten vanuit de SEOB is het verhogen van belastingontvangsten, met name uit BTW. De SEOB is bezorgd over de voortgang van capaciteitsopbouw binnen het belastinginstituut, vooral na afloop van het IMF-programma. Het is noodzakelijk het belastinginstituut verder te verzelfstandigen zodat dit instituut substantiëler kan bijdragen aan de overheidsinkomsten, wat op de lange termijn bijdraagt aan het verminderen van fiscale tekorten.

Uitdagingen bij de implementatie van de BTW. Op basis van de evaluatie blijken de readiness van het belastinginstituut, de wijzigingen in de BTW wet kort voor en na de implementatie, gebruik van IT systemen/functionaliteiten en het BTW verwerkingsproces (zoals identificatienummer en refund proces) de grootste uitdagingen te zijn.

RECENTE ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

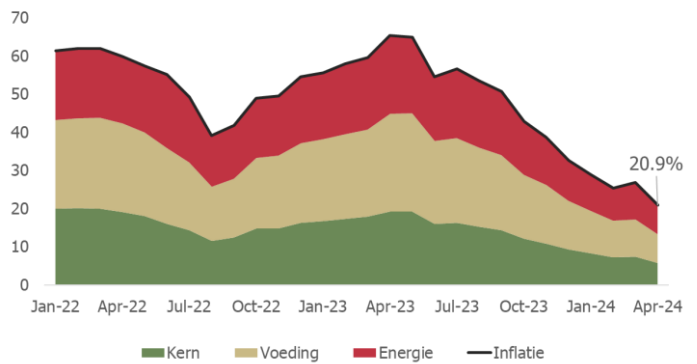
INFLATIE LOOPT VERDER TERUG

De inflatie in april 2024 vertoonde een daling, voornamelijk als gevolg van de dalende wisselkoersen voor vreemde valuta. De inflatie kwam uit op 20,9%, terwijl de maandinflatie uitkwam op 0,7%. Ook nam de kerninflatie – inflatie exclusief voedsel en energieprijzen – verder af. De daling in de wisselkoersen ligt nog steeds ten grondslag aan de daling in de kerninflatie. De gemiddelde 12-maands inflatie daalde naar 39,5%.

De SRD-component van de M0 kwam in maart 2024 wederom hoger uit dan overeengekomen met het IMF, vanwege de netto overheidsuitgaven. De overheid dient haar uitgaven in lijn te brengen met haar inkomsten om een mogelijke bestedingsdruk op de inflatie te voorkomen.

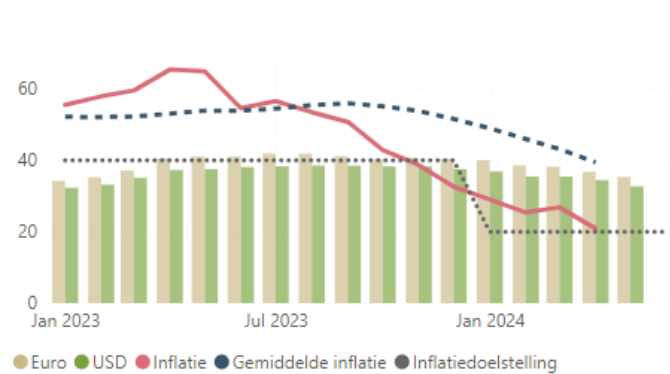
De koersdaling houdt aan. Terwijl de USD-wisselkoers in mei met ruim 5% daalde, daalde de Euro wisselkoers met ongeveer 4% ten opzichte van de SRD. De aanhoudende wisselkoersdalingen kunnen leiden tot inkomstenverlies voor exporteurs en de overheid, terwijl de overheid anderzijds baat kan hebben bij het aflossen van buitenlandse schulden.

Bijdragen Kern, Voedsel en Energieinflatie

Opmerking: Energie-inflatie omvat inflatie in hoofdgroepen nutstarieven en transport. Voedselinflatie omvat inflatie in hoofdgroep voeding en niet-alcoholische drank. Overige wordt gerekend tot kerninflatie. Bron: Calculaties SEOB met data van het ABS.

Inflatie (in %) en Wisselkoers

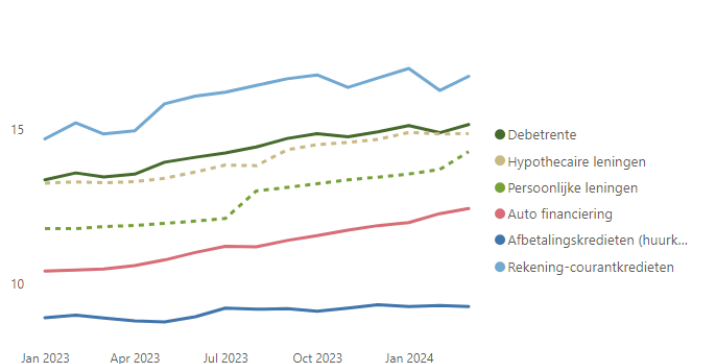
Bronnen: ABS, CBvS.

RENTES STIJGEN VERDER; SOLVABILITEIT BANKENSECTOR VERBETERT

Na een kortstondige daling in februari 2024, stegen de leenrentes verder in maart 2024. De gemiddelde leenrente klom van 14,9% naar 15,2%. De sterkste stijging vond plaats bij persoonlijke leningen, waarbij het rentepercentage op uitstaande leningen met 0,6 procentpunt klom. Hoge leenrentes blijven uitdagend voor het klein- en middenbedrijf (MKB). Wij pleiten daarom voor incentives voor strategische productiesectoren.

Anderzijds bleven creditrentes min of meer ongewijzigd. De SEOB verwacht dat een mogelijk keerpunt in de creditrentes is opgetreden vanwege de dalende inflatie, alsook de verbeterde inflatieverwachtingen.

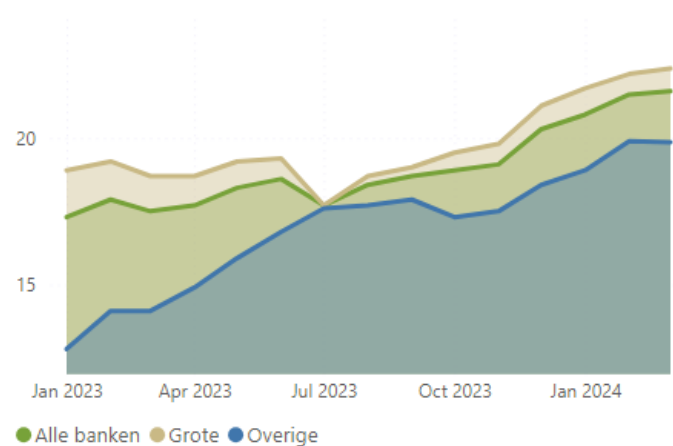
Debetrentes SRD (in %)

Bron: CBvS.

De solvabiliteitsratio in de bankensector verbeterde in maart naar 21,6%, terwijl de liquiditeitsratio stabiel bleef rond de 53%. De niet-renderende leningen (NPLs) namen verder af in maart 2024. Terwijl deze ratio in maart 2023 nog op 15,8% stond, kwam deze in maart van 2024 uit op 10,4%. Dit is het gevolg van het doorvoeren van de asset quality review door banken, alsook de verbeterde terugbetaalcapaciteit van Surinaamse leners

Solvabiliteitsratio (in %)

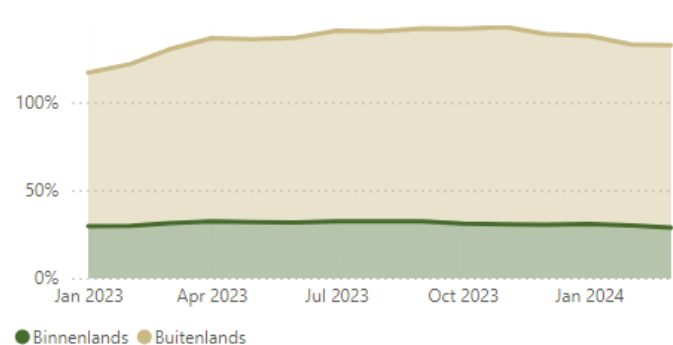
Bron: CBvS.

ONTWIKKELINGEN IN DE STAATSSCHULD

De schuldquote – de staatsschuld in procenten van het BBP – daalde in maart 2024 verder naar 132,4% volgens de wettelijke definitie. Ondanks een daling in de wisselkoersen, steeg de buitenlandse schuld uitgedrukt in lokale valuta in maart naar SRD 92,7 miljard. De binnenlandse schuld daalde verder, naar SRD 25,7 miljard als gevolg van aflossingen.

Suriname heeft met bilaterale crediteuren een overeenkomsten gesloten in lijn met het herschikkingsprogramma. Onderhandelingen met China zijn in de laatste fase, terwijl er reeds een principeovereenkomst is getekend in het eerste kwartaal van 2024.

Staatsschuld (in % van BBP)

Bron: SDMO.

VOORUITZICHTEN EN AANBEVELINGEN

- Hoewel de BTW haar nut heeft bewezen, is er nog veel ruimte voor verbetering bij de belastinginning. Capaciteitsversterking, alsook het gebruik van moderne technologieën zouden hieraan een bijdrage kunnen leveren. De SEOB is daarom voorstander van het verzelfstandigen van de belastingdienst verder integreren in het IMF-programma. Hierbij dienen er anti-corruptie en anti-omkopingsmaatregelen opgenomen te worden ten einde de integriteit van dit instituut te verhogen. Ook kan samenwerkingen met lokale banken worden overwogen aangezien zij er ook belang bij hebben om de NRA-risico's te verlagen.
- De SEOB blijft benadrukken dat het proces rondom btw-inning verbeterd dient te worden om de staatsinkomsten significant te verhogen. Hierbij is het cruciaal om te investeren in kader en systemen, wat uiteindelijk zal leiden tot het sneller kunnen identificeren van belastingontduiking en fraude. In lijn met de IMF-aanbevelingen, benadrukt de SEOB het belang van eenduidige fiscale identificatienummers om de compliance te verbeteren. Daarnaast is het belangrijk om het bedrijfsleven continu te motiveren en voor te lichten over de btw-wetgeving.

- De overheid derft aanzienlijke inkomsten uit de BTW, overige belastingen en invoerrechten. Structurele oplossingen zijn daarom nodig ter versterking van het belastinginstituut en de douane. De SEOB juicht de recente evaluatie van CARTAC en de Commissie Evaluatie BTW en de vooruitgang bij het belastinginstituut toe en moedigt de regering en het belastinginstituut aan deze aanbevelingen zo snel als mogelijk door te voeren.
- Het afbouwen van subsidies op nutstarieven is essentieel. Echter dient de overheid tijdig de invloed hiervan op zowel consumenten als producenten te overwegen. De overheid dient de subsidies aan individuen tijdig te verhogen ter compensatie voor stijgende kosten van levensonderhoud. Aanvullende subsidies voor kwetsbare groepen zijn ook noodzakelijk. De SEOB adviseert om sociale uitkeringen tijdig en effectief via het bankensysteem uit te voeren.
- De SEOB maakt zich zorgen over de structurele toename van overtollige liquiditeiten sinds het begin van 2024 door stijgende netto-overheidsuitgaven. Fiscale discipline en goede afstemming tussen het ministerie van financiën en de CBvS zijn cruciaal voor een succesvol Monetary Targeting beleid.
- Monetaire maatregelen hebben recent de rentes doen stijgen. Anderzijds nam de wisselkoersdruk alsook de bestedingsinflatie af in afgelopen maanden. De hoge rentes vormen echter een uitdaging voor het MKB, die essentieel is voor het ontwikkelen van exportsectoren en/of importvervanging. De SEOB juicht daarom projecten toe zoals SURGE, het garantiefonds en het productiekredietfonds.
- De inflatie zal naar verwachting verder afnemen in 2024. Tariefsaanpassingen van nutsvoorzieningen zullen echter kosteninflatie veroorzaken. De SEOB schat een 12-maands gemiddelde inflatie tussen 17% en 23% in 2024, terwijl het IMF een gemiddelde inflatie van 21,1% verwacht. Fiscale discipline blijft essentieel.
- De SEOB verwacht een economische groei in 2024. Niettemin verwachten we dat de productie het pre-Covid niveau nog niet bereikt in 2024. Indien TotalEnergies een positief investeringsbesluit neemt, zal de opstart van de offshore oliesector de economische groei ondersteunen. De SEOB pleit voor incentives voor de ontwikkeling van lokale sectoren, gericht op werkgelegenheid en productie, met het oog op voor duurzaamheid en klimaatverandering.
- De SEOB benadrukt het belang van het bestrijden van fraude, corruptie en witwassen (AML/CFT) om een goed investeringsklimaat te creëren, investeerders aan te trekken en een gelijk speelveld voor bedrijven in Suriname te garanderen. De Wereldbank schat dat er 5% van BBP wereldwijd per jaar verloren gaat vanwege corruptie.
- In het verlengde van het vorige benadrukt de SEOB het belang van het doorvoeren van de CFATF-aanbevelingen en adviseert leden van de private en bancaire sector op te nemen in de Nationale Anti-Money Laundering Commissie en AML-PIU. Dit vanwege de noodzaak van compliance in de private sector, met name het bankwezen.
- Binnen het IMF-programma wordt de afgelopen periode vooral de nadruk gelegd op maatregelen vallende in de deelgebieden “Deugdelijk Bestuur” en “Anti-corruptie”. De SEOB is van mening dat het doorvoeren van deze maatregelen de institutionele versterking van Suriname zullen bevorderen, vooral met het einde van het IMF-programma in zicht. De SEOB pleit voor een IMF-2 programma om instituten te versterken, zodat de resultaten van het huidige IMF-programma behouden blijven en de overheid na afloop haar financiën duurzaam kan beheren.

secretary@seob.sr

